

04-02-2009

Bilag 1:Notat vedr. resultater af evalueringer af Mangfoldighed i Dagtilbud

Sagsnr.
2009-13373

Dokumentnr.
2009-64927

Sagsbehandler
Christina Breinholt Schou

Dette notat gennemgår resultaterne af fem forskellige evalueringer, der er foretaget i forbindelse med udviklingsprojektet Mangfoldighed i Dagtilbud. Notatet starter med en præsentation af projektets og dets baggrund og herefter en opsummering af evalueringernes hovedresultater. Opsummeringen kan anvendes som udgangspunkt for drøftelser af den fremtidige fordelingsindsats på daginstitutionsområdet.

Præsentation af projektet og dets formål

Mangfoldighed i Dagtilbud er treårigt udviklingsprojekt, hvis formål har været at undersøge, hvorvidt det er muligt at skabe mere etnisk blandede daginstitutioner, og hermed øget gensidig integration og styrket sproglig udvikling hos tosprogede børn, via frivillige fordelingsværktøjer. Projektet forløber i perioden medio 2006 til medio 2009.

Hovedelementerne i projektet er reservation af sprogpladser til tosprogede børn i institutioner med få tosprogede børn og særlige pædagogiske tiltag i institutioner (brobyggerinstitutioner) med få etnisk

**Integration og
Mangfoldighed**

Gyldenløvesgade 15
1502 København V
1502 København V

Telefon
3366 4116

Telefax
3369 7053

E-mail
GF69@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009384119

www.kk.dk

danske børn for at tiltrække flere af disse. Hertil kommer muligheden for at iværksætte samarbejdsprojekter på tværs af institutioner med forskellig børnesammensætning. Da der har været tale om et projekt der skulle ændre på forældrenes valg af dagtilbud, har der også været en omfattende kommunikationsindsats.

Det har været kendt fra begyndelsen at fordelingspotentialer måtte forventes at være lille, idet der alene er tale om frivillige tiltag, hvor ikke benyttede sprogpladser går til børn fra den almindelige venteliste, og hvor der ikke er et konkret fordelingsværktøj i institutioner med mange tosprogede børn. Det at skulle ændre på forældrenes valg af daginstitution er en stor udfordring. Dertil kommer at der i nogle distrikter er store udfordringer i forhold til de geografiske placeringer af hhv. daginstitutionerne og bopæl for de børn/forældre, de skal tiltrække.

BUU har løbende modtaget status på projektets udvikling i hele projektperioden.

De fem evalueringer

I forbindelse med projektet er der blevet gennemført følgende evalueringer

1. Evaluering af effekterne af Mangfoldighed i Dagtilbud (ekstern evaluering gennemført af Danmarks Evalueringsinstitut- EVA-er vedlagt som bilag 2)
2. Evaluering af effekterne af modellen 'Samarbejde på tværs' (selvevaluering gennemført af de berørte daginstitutioner)
3. Evalueringen af sprogpladser i udflytterbørnehaver (intern evaluering gennemført af forvaltningen)
4. Evaluering af den interne organisering af projektet (intern evaluering gennemført af forvaltningen)
5. Evaluering af efteruddannelsesforløbet for institutioner med sprogpladser (intern evaluering gennemført af Professionshøjskolen)

Opsummering af evalueringernes hovedresultater

Overordnet viser evalueringerne, at det er *muligt* at opnå mere etnisk blandede daginstitutioner med de værktøjer, der er anvendt i projektet. Det er helt tydeligt, at den frivillige model betyder, at der sker en langsom og beskedent, men positiv udvikling, det tager altså tid at skabe de forandringer, der er målet. Og det kræver ekstra ressourcer og en målrettet indsats fra flere forskellige faggrupper, hvis målet skal nås.

Evalueringerne viser også, at projektet har medvirket til, at der i nogle institutioner er sket en øget gensidig integration børnene imellem samt

en styrkelse af de tosprogede børns sproglige udvikling. Her er det af afgørende betydning, at der arbejdes målrettet med den pædagogiske indsats i forhold til disse indsatsområder, fordeling er ikke nok i sig selv. Efteruddannelse af det pædagogiske personale er en afgørende forudsætning herfor og udviklingsprojekter spiller meget vigtig rolle for en ændring af praksis i institutionerne. Ændringerne er især sket i institutioner med mange tosprogede børn, der har fået en øget andel af etnisk danske børn.

I forhold til påvirkningen af forældrenes valg af daginstitution viser evalueringerne, at det har været meget svært at nå forældrene med de budskaber, der var udtænkt. Det er den personlige kontakt med personale og andre forældre og især mødet med daginstitutionerne, der har den afgørende betydning for forældres valg. Dette kræver et øget samarbejde på tværs af faggrupper. Forældrene går især efter daginstitutioner, der kan tilbyde et pædagogisk arbejde, som de sympatiserer med, og som ikke ligger for langt væk fra deres bopæl. Begrebet sprogpladser fremstilles af mange som et stigmatiserende begreb, der har afholdt nogle forældre fra at vælge en sprogplads til deres barn. Derudover er det oplevelsen, at sprogpladserne ikke altid benyttes af de børn, der har behov for en særlig indsats. I den nuværende model er det alle børn med et andet modersmål end dansk, der har fortrinsret til en sprogplads.

Endelig viser evalueringerne, at den frivillige model stiller høje krav til implementering af indsatsen. Da der stilles mange og forskelligartede krav til både daginstitutionernes og sundhedsplejens arbejde, er det nødvendigt med et målrettet fokus på indsatsen. Her kan indsatsen især distriktsforvaltningerne, men også fra de enkelte ledere, være afgørende for om det lykkes eller ej.

I forhold til pladsanvisningens rolle viser evalueringerne, at den bør have en mere synlig rolle i forhold til formidlingen til forældrene og at samarbejdet mellem den og institutionerne og sundhedsplejen bør styrkes.

På de følgende sider gennemgås resultaterne af de fem evalueringer mere grundigt.

Ad 1 Evaluering af effekterne af Mangfoldighed i Dagtilbud

Mangfoldighed i Dagtilbud har sigtet på at ændre fordelingen af børn fra etniske minoritetsgrupper og majoritetsbørn i daginstitutioner for at fremme den gensidige integration og minoritetsbørnenes sproglige udvikling. Det har ligeledes været et håb at projektet som en afledt effekt ville motivere forældrene til at ændre de traditionelle mønstre i deres efterfølgende valg af skole. Evaluering belyser i hvilken grad, dette er lykkedes. Evalueringen baserer sig fra dataindsamlet i perioden

september til december 2008.

Børnesammensætningen i institutionerne

Samlet set er antallet af institutioner, der har en fordeling af børn, der svarer til bydelsgennemsnittet, steget fra 73 til 85 eller i procent fra 36 til 44 procent¹. Målt på antallet af børn, skulle 47 procent af børnene flyttes, hvis man skulle opnå en helt jævn fordeling, da projektet startede i 2006, og dette tal er nu faldet til 42 procent. Der har således været en beskeden, men stabil positiv udvikling i retning af mindre etnisk segregering i daginstitutionerne. Den seneste status fra februar 2009 foretaget af forvaltningen viser, at den positive udvikling fortsætter, der er således 48 procent af institutionerne, der afspejler bydelsgennemsnittet i februar 2009. Dette gennemgås yderligere i den nyeste statusrapport, bilag 3 til indstillingen.

De samlede tal dækker over store lokale variationer mellem bydelene, hvor den største forbedring er sket på Ydre Nørrebro. Her har faldet været på 10 procentpoint. I den modsatte ende ligger Brønshøj, hvor fordelingen er blevet mere skæv i perioden.

Udviklingen i sammenlignelige ikke-projektbydele har været svagt negativ eller svagt positiv (2 procentpoints forbedring eller forværring). Dette taler for at de igangsatte initiativer i projektbydelene Ydre og Indre Nørrebro, Sundby Nord, Bispebjerg og Valby har været medvirkende til en ændret fordeling af børnene.

Da der er sket markant større, positive ændringer i vuggestuerne, tyder dette på, at der er sat en ændring i gang, der kan slå igennem i børnehaverne og de integrerede institutioner i årene, der kommer.

Den gensidige integration børnene imellem

Spørgeskemaundersøgelsen blandt pædagogerne tyder på, at der generelt er sket en styrkelse af den gensidige integration i projektperioden, hvilket fx kommer til udtryk ved at halvdelen af svarpersonerne svarer, at børnene gensidigt kender mere til hinandens religiøse og kulturelle traditioner nu. Som forklaring på dette peger pædagogerne på deres arbejde med disse temaer, og på at det er udtryk for en generel tendens i samfundet. En tredjedel tillægger også en ændret fordeling af børnene betydning.

En anden indikator for integration, nemlig hvorvidt børnene leger sammen på tværs af forskelle i etnisk baggrund, viser en beskeden udvikling for sprogpladsinstitutionerne (18 % af svarpersonerne siger

¹ Der er en mindre forskel på de tal som EVA fremstiller og de tal som forvaltningen fremstiller. Dette skyldes forskellige måder at afrunde på og at EVA har foretaget korrigeringer i forbindelse med omlægninger af institutioner i projektperioden.

at børnene oftere leger sammen), mens 36 % af brobyggerinstitutionerne mener dette.

Det samlede indtryk, på basis af spørgeskemaer og interview, er, at de fleste brobyggerinstitutioner har oplevet en bedre integration, særlig hvis de er gået fra at have meget få majoritetsbørn til at disse nu udgør fx 30-40 % af børnene.

Sprogpladsinstitutionerne giver i højere grad udtryk for, at de har fået meget få nye minoritetsbørn ind, og at den kvalitative forandring i integrationen børnene imellem er tilsvarende beskeden.

Minoritetsbørnenes sproglige udvikling

I brobyggerinstitutionerne mener 30 procent af de pædagoger, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, at minoritetsbørnenes sprog generelt er blevet styrket, mens 35 procent mener, at det er sket hos en del af børnene. De fleste interviewede pædagoger tillægger det betydning, at der er kommet flere majoritetsbørn, som minoritetsbørnene kan lære af, men peger også på, at de har arbejdet bevidst med sprogstimulering. Der er altså ganske stærke tegn på, at projektet har styrket sprogudviklingen hos minoritetsbørnene i de brobyggerinstitutioner, der har fået markant flere majoritetsbørn ind.

I sprogpladsinstitutionerne er de tilsvarende tal 10 procent og 13 procent og næsten halvdelen af svarpersonerne mener, at det er vanskeligt at sige. Dette hænger givetvis sammen med, at det også for pædagogerne er svært at vurdere, hvordan de pågældende børn ville have udviklet sig, hvis de ikke havde gået i en sprogpladsinstitution.

Projektets indflydelse på forældrenes skolevalg

Dette spørgsmål har det ikke været muligt at få underbyggede svar på. Kun på Nørrebro har pædagogerne i brobyggerinstitutionerne haft en fornemmelse af at majoritetsforældre i lidt højere grad kan finde på at vælge en skole med mange minoritetsbørn, fx fordi deres barn er blevet bedste ven med et minoritetsbarn i børnehaven.

Målgruppen for sprogpladser

I forhold til spørgsmålet om, hvilke børn der indskrives i sprogpladser, er der en markant, og umiddelbart uforklarlig, forskel på det som forvaltningens registre viser, og så pædagogernes oplevelse af børnenes baggrund.

Pædagogerne fra sprogpladsinstitutionerne mener ikke, at det er lykkedes at tiltrække den egentlige målgruppe til deres institutioner. De svarer helt gennemgående, at de ikke har fået flere børn af ikke-vestlig oprindelse og med behov for særlig sprogstimulering. Derfor ser de heller ingen mærkbare forandringer i integrationen, den sproglige

udvikling osv.

Ifølge kommunens registre har flertallet af forældrepar til sprogpladsbørn en ikke-vestlig baggrund. Blandt sprogpladsbørnene var i september 2008 76 %, hvor ingen af forældrene var på overførselsindkomst, mens det tilsvarende tal for alle indvandrere og efterkommere i dagtilbud var 65 %, altså en forskel på 11 procentpoint. Sprogpladsbørnenes forældre er altså tilsyneladende – gennemsnitligt set – lidt mere ”ressourcestærke” end minoritetsbørnenes forældre generelt, men der er dog stadig lang til at man kan sige, at alle forældrene er ”ressourcestærke”, når 24 % af børnene har mindst én forælder på overførselsindkomst.

Derudover peger nogle pædagoger på, at ordet eller ideen om sprogpladser kan virke afskrækkende på forældre i målgruppen, fordi enhver særordning kan opfattes som stigmatiserende eller diskriminerende. Nogle institutioner har en geografisk placering der gør det urealistisk at tiltrække minoritetsforældre.

De interviewede forældre synes at sprogpladser er en god ide, men har ikke valgt institution på grund af sprogpladserne. Flere fortæller at de har brugt ordningen for at få en plads hurtigt.

Brobyggerinstitutionerne

Pædagoger fra brobyggerinstitutioner er generelt af den opfattelse at en ændring af fordelingen af børn har haft en god virkning. Ikke fordi flere majoritetsbørn bare automatisk er en fordel, men det har virket godt i mange af de konkrete institutioner.

Der er dog også steder, hvor det ikke er lykkedes at få en anden fordeling på grund af institutionens geografiske placering eller fordi det er sværere at tiltrække majoritetsforældre til institutioner med næsten udelukkende minoritetsbørn end til dem, hvor der trods alt er nogle majoritetsforældre i forvejen.

I en institution har projektet slet ikke haft den ønskede effekt, selvom fordelingen er ændret. Lederen her mener, at det er en fejl at opfatte integrationsproblemer som værende etnisk begrundede, da hun ser de sociale skel – der går på tværs af etnisk herkomst – som meget mere afgørende. Flere ledere fra brobyggerinstitutioner understreger også, at de ikke ønsker at andelen af etniske minoritetsbørn i deres institution bliver for lille, fx under 50 procent.

Kommunikationstiltag

EVA har også undersøgt, hvorvidt kommunikationstiltagene, der er gennemført i forbindelse med projektet, har haft indflydelse på forældrenes valg. EVAs undersøgelse viser, at hvis man helt snævert

ser på om forældrene på venteliste til daginstitution, har opdaget, at der er noget, der hedder brobygger- og sprogpladsinstitutioner, gælder det kun et mindretal. Men det er ikke nødvendigt for projektets succes, at forældrene nødvendigvis er klare over, at institutionen har sådan en etiket på sig, hvis de blot vælger den af andre grunde. Set i det perspektiv er det et vigtigt resultat af undersøgelsen, at 38 procent af de forældre, der har skrevet deres barn op til en brobyggerinstitution, angiver en eksplicit interesse i, at deres børn skal møde tosprogede børn og/eller gå i en institution med fokus på interkulturel pædagogik. De øvrige nævner praktiske årsager, eller angiver, at de bare godt kan lide den pågældende institution. Forældrenes ønsker til den institution, de gerne vil vælge til deres barn, viser, at de centrale parametre er beliggenhed og et kompetent og engageret personale. Nogle af de institutioner, der har haft succes med at tiltrække flere majoritetsforældre, har netop gjort det ved at have en meget synlig pædagogisk satsning fx på motorik eller kreative aktiviteter og formidle den aktivt i virksomhedsplaner og på deres hjemmeside osv. Så her er kommunikationen altså lykkedes.

I sprogpladsinstitutionerne er det mange pædagogers opfattelse, at de fleste sprogpladsbørn enten ville være kommet i institutionen under alle omstændigheder eller primært bruger sprogpladsen til at komme hurtigt uden om ventelisten. Men det kan dog konstateres at et stigende antal børn står på venteliste til en sprogplads.

Ad 2. Evaluering er effekterne af modellen 'Samarbejde på tværs'

Som en del af projektet er der afsat midler til at arbejde med integrationsprojekter på tværs af institutioner. Det overordnede formål med modellen er at iværksætte projekter, der støtter formålene i fordelingspolitikken: 'at fremme mødet mellem børn fra etniske minoritetsgrupper og majoritetsbørn med henblik på en gensidig integration samt at styrke minoritetsbørnenes sproglige udvikling'. Hensigten er at opnå erfaringer med, hvordan et samarbejde eller møde på tværs af to eller flere institutioner kan støtte målene i fordelingspolitikken og bl.a. føre til en ændret fordeling på sigt.

I årene 2007 og 2008 er der gennemført 24 projekter under modellen 'Samarbejde på tværs'. 23 projektejerere har afleveret en selvevaluering af deres projekter.

61 procent af projekterne har ifølge projektejerne i høj eller i meget høj grad været med til at fremme mødet mellem børn fra etniske minoriteter og majoritetsbørn. 48 procent mener, at projektet i høj eller i meget høj grad har bidraget til at fremme den gensidige integration børnene i mellem, og hele 70 procent mener, at projektet i høj eller i meget høj grad har bidraget til en styrkelse af de tosprogede børns sproglige udvikling. Projektejerne oplever altså tydelige indikationer på, at projekterne har støttet op om Mangfoldighed i Dagtilbuds

overordnede formål.

Hvad angår formålet om en ændret fordeling på sigt, svarer 26 procent af projekterne, at deres projekt i høj eller meget høj grad har bidraget til en bedre fordeling. 39 procent svarer, at det er sket i nogen grad. Det er i den forbindelse kendetegnende, at de projekter, der på forskellig vis har inddraget forældre fra de to institutioner, har gode erfaringer med, at projektet har medført et ændret mønster i valg af daginstitution. Derudover tyder det på, at de projekter, der har kørt over længere tid, i højere grad har fremmet projektets mål om at fremme mødet og den gensidige integration. Det har en meget positiv effekt, at det pædagogiske personale lærer hinanden at kende på tværs af institutioner og af den vej i højere grad er tilbøjelige til at anbefale den anden institution til forældrene.

Ad 3. Evaluering af sprogpladser i udflytterbørnehaver

Med henblik på at afdække de særlige forhold der har gjort sig gældende for (delvise) udflytterbørnehaver er der gennemført en fokusgruppedriftelse med fem repræsentanter fra udflytterbørnehaverne. Nogle kommer fra rene udflyttere og andre fra institutioner, der både har udflyttergrupper og grupper, der er hjemme. Data fra februar 2009 viser, at der er en tendens til, at det er lettere for de delvise udflytterinstitutioner at opnå en fordeling, der afspejler bydelsgennemsnittet, end det er for de rene udflytterbørnehaver. Drøftelserne i gruppen gik især på, hvordan vi får forældre til etniske minoriteter til at vælge udflytterbørnehaver.

Overordnet er det samlede budskab fra gruppen at alle forældre, men særligt forældre fra etniske minoriteter, ikke umiddelbart har kendskab til hvad en udflytterbørnehave er. Den formidlingsopgave, der ligger i at formidle til forældre fra etniske minoriteter, hvad fordelene ved en sådan børnehave er, opleves som ekstra stor. De deltagende institutioner har gode erfaringer med bl.a. opsøgende arbejde overfor målgruppen, forældrebesøg i udflytterhuset, billede materiale, forældreambassadører og egne pjecer. Derudover fremhæver flere, at det er vigtigt, at det pædagogiske personale har uddannelse indenfor feltet.

Der er i gruppen delte meninger om, det skal være et mål at opnå mere etnisk blandede udflytterinstitutioner. Nogle mener, at det kan lade sig gøre, hvis der arbejdes målrettet på det, mens andre mener, at man må erkende, at de særlige karakteristika, som er typiske for udflytterbørnehaver, ikke tiltrækker mange familier fra etniske minoriteter.

Ad 4. Evaluering af den interne organisering af projektet

Med henblik på at evaluere den interne organisering af projektet er der

gennemført fire fokusgruppedrøftelser med projektdeltagere fra de fem distrikter. Der har deltaget i alt 25 projektdeltagere. Til hver fokusgruppe har der deltaget repræsentanter fra distriktsforvaltningerne, sundhedsplejen, pladsanvisningen og daginstitutionerne.

Drøftelserne har særligt rundet følgende felter:

- A. Roller i projektet, er de korrekt placeret, har det været muligt at udfylde sin rolle?
- B. Projektorganiseringen, har den ført til indflydelse og inddragelse af projektdeltagerne?
- C. Den interne kommunikationsstrategi, er information om projektet nået frem til de rette parter?
- D. Ejerskab, hvordan opnås der ejerskab til projektets mål?

Ad A. Roller i projektet

Generelt er de forskellige faggrupper enige om, at de overordnet har haft den rigtige rolle i forhold til at skulle arbejde for at nå projektets mål.

Men det er kendetegnede at især sundhedsplejen langt ind i projektperioden har oplevet en uklarhed om, hvad deres rolle har været. Forklaringen herpå er bl.a., at projektet er startet op i en periode, hvor der foregik en større omstrukturering af sundhedsplejen. Dette kan til dels forklare de resultater evalueringen fra EVA har vist, nemlig at informationen til forældrene er nået ud i meget ringe grad. Derudover er det vigtigt at huske, at informationen om opskrivning til dagtilbud foregår på et tidspunkt, hvor forældre har mange andre ting i hovedet, så informationen kan godt være givet uden at være 'modtaget' eller husket.

Endvidere har pladsanviserne oplevet, at opgaven med at informere om sprogpladser har været svær, både fordi de synes, at de ikke har været klædt nok på til at snakke med forældrene, men også fordi de har oplevet at nogle forældre opfattede sprogpladser som et stigmatiserende tilbud.

For daginstitutionernes vedkommende er det meget forskelligt, hvorvidt man oplever at kunne udfylde sin rolle. Det er tydeligt, at det har spillet en stor rolle, i hvilken grad distriktsforvaltningerne har påtaget sig rollen med at implementere projektet, og at det også er afhængigt af den enkelte leders opbakning til projektet.

Der er generelt enighed om, at det tværfaglige samarbejde er vigtigt, men at det ikke har fungeret optimalt, og at dette i høj grad skyldes manglende ressourcer til og fokus på denne opgave.

Ad B. Projektorganiseringen

Drøftelserne har vist, at det har været betydningsfuldt at anvende ressourcer på en bred projektorganisation, der har fungeret i hele projektperioden. Det har fastholdt fokus, givet ejerskab og en

oplevelse af medinddragelse og indflydelse på projektets udvikling for de medarbejdere, der har siddet i projektorganisationen. Til gengæld viser drøftelserne også, at 'ledet er knækket', der hvor det har handlet om den lokale implementering. De fleste projektdeltagere efterlyser en mere fast struktur i distriktsforvaltningernes implementering af og kommunikation om projektet. De siger bl.a., at distriktsforvaltningens og de enkelte lederes måde at angribe implementeringen på, er afgørende for projektets succes.

Ad C. Den interne kommunikationsstrategi, er information om projektet nået frem til de rette parter?

Der er generel enighed om, at projektmappen og nyhedsbrevene har været vigtige og gode informationskilder, for at kunne følge med i projektet og fastholde fokus. Til gengæld er der i forlængelse af ovenstående en oplevelse af, at der er problemer med formidlingen mellem de forskellige niveauer i forvaltningen. Dvs. fra projektledelse til distriktsniveau til ledere og så medarbejdere.

Flere daginstitutionsledere efterlyser tiltag, der i højere grad giver mening for de pædagogiske medarbejdere i daginstitutionerne.

Ligeledes efterlyses flere lokale historier om projektets succes.

Ad D. Ejerskab, hvordan opnås der ejerskab til projektets mål?

Det grundlæggende budskab fra alle deltagere er, at sympati med projektets formål og værktøjer for at nå her til er afgørende for, at man har ejerskab til projektet og arbejder målrettet med de opgaver man har. Hvis man ikke er enig i projektets præmisser, er det svært at føle ejerskab til det. Flere nævner også, at det at opgaven var en pålagt opgave, kan have ført til et ringe ejerskab for medarbejderne. Endelig har det faktum, at det nogle steder har været svært til få besat sprogpladserne, eller at de benyttes af ressourcestærke familier været med til at mindske ejerskabet til projektet.

Som elementer, der har ført til ejerskab nævnes efteruddannelse, faglige udfordringer, temadage, samarbejdsprojekter, deltagelse i møder og det at kunne gøre en forskel for nogle børn og deres familier.

Ad 5. Evaluering af efteruddannelsesforløbet for institutioner med sprogpladser

I forbindelse med projektets start, blev der i 2007 iværksat et omfattende efteruddannelsesforløb for de oprindeligt 62 daginstitutioner, der har reserveret sprogpladser. Forløbet bestod af én undervisningsdag særligt for ledere samt ½ introdag og seks undervisningsdage i hhv. tosprogsudvikling, interkulturel pædagogik og forældresamarbejde og –inddragelse for hele personalegruppen. Hertil kommer tre tovholdermøder for den medarbejder i institutionen, der var udpeget som tovholder for projektet. Forløbet blev tilbudt for hele personalegrupper, men institutionerne kunne også vælge kun at sende udvalgte medarbejdere på almindelige udbudskurser.

50 procent af de berørte institutioner har gennemført forløbet som planlagt for hele personalegrupper. 21 procent af institutionerne har sendt enkelte medarbejdere af sted på udbudskurserne. 18 procent af institutionerne har valgt en kombination af de to modeller og 11 procent har kun delvis gennemført forløbet.

De 62 institutioner, der har reserveret sprogpladser, har meget forskellige udgangspunkter for at løse opgaven. Det spiller en rolle i forhold, hvordan de er gået ind i efteruddannelsesforløbet og hvorvidt de har oplevet det som relevant. Det overordnede billede er, at 80 procent angiver, at deres samlede oplevelse af forløbet er tilfredsstillende eller særdeles tilfredsstillende, 12 procent oplever, at det var utilfredsstillende og 8 procent har ikke svaret på dette spørgsmål. Intentionen med efteruddannelsens struktur har været, at der kunne opnås en sammenhæng mellem teori og praksis, dvs. at de teoretiske oplæg efterfølgende skulle opsættes i praksis. I de fleste institutioner, at det ifølge svarpersonerne ikke er lykkedes. Deltagernes begrundelser herfor er bl.a. manglende tid og ressourcer, meget få eller ingen tosprogede børn samt prioritering af de andre forpligtelser som institutionerne har.